

SABI SURINAME

DOCENTENHANDLEIDING PRIMAIR ONDERWIJS

PROGRAMMA

Tijdens het museumbezoek aan Sabi Suriname gaan de leerlingen aan de slag in een toko, een dansstudio, het binnenland of de feeststraat. In alle cultuuruitingen speelt de koloniale geschiedenis door. Dit lesmateriaal geeft achtergrond bij wat leerlingen in Sabi Suriname gaan zien, horen en doen.

Gebruik dit lespakket ter voorbereiding op het bezoek met de klas óf gebruik hem los van een bezoek.

In deze lessen leren leerlingen dat Surinamers voorouders in verschillende werelddelen hebben. Ze leren hoe dat zo gekomen is en welke rol Nederland daarin speelde.

Hiermee leren zij ook dat als mensen zich verplaatsen er dingen zijn die meekomen, dingen die je loslaat en dingen die je kwijtraakt. Leerlingen ervaren dat voorwerpen uit hun eigen familie een verhaal hebben dat het voorwerp betekenis geeft: voorwerpen kunnen iets vertellen over je eigen familiegeschiedenis.

Deze docentenhandleiding bestaat uit de volgende vijf lessen:

- Les 1: Dit weet ik
- Les 2: Wie zijn wij?
- Les 3: Getekende geschiedenis
- Les 4: Wat kwam mee?
- Les 5: Dierbare dingen

De lessen zijn bedoeld voor het basisonderwijs. Is jouw school in het bezit van iPads/Chromebooks e.d.? Maak hier dan gebruik van. De leerlingen openen in een browser: lessonup.app. Alle lesopdrachten zijn echter ook zonder device uitvoerbaar. Behandel de opdrachten dan klassikaal op een centraal scherm.

VOOR WIE

Leerlingen van groep 3 t/m 8

TOTAAL DUUR MINIMAAL

- Les 1 Dit weet ik: 15 minuten
- Les 2 Wie zijn wij?: 30 minuten
- Les 3 Getekende Geschiedenis: 20 minuten
- Les 4 Wat kwam mee?: 10 minuten
- Les 5 Dierbare Dingen: 25 minuten

VOORBEREIDING

- Bekijk het [lesplan](#) en lees deze handleiding.
- Optioneel: laat de leerlingen op hun device een LessonUp app downloaden.

UITLEG LESSONUP

- Klik op het plaatje van de les in het lesplan.
- Klik op de rode knop 'Geef les' rechts en start de les.
- Als je vragen digitaal wilt laten beantwoorden, kunnen de leerlingen met een device meedoen. Ze loggen middels de inlogcode in. De code zie je linksonder.
- Zet naar gelieven het geluid uit van de interactieve vragen. Klik op 'Geef les'. Onderaan de pagina staat een vink bij geluid. Klik de vink uit.

SLIDE 1

Vraag: wat weten jullie al over Suriname?

SLIDE 2

Spinner

Tijdsduur: 5 minuten

Informatie docent: in deze les testen de leerlingen hun voorkennis over dit land. Dit doen zij allereerst door een spinneropdracht.

Klik op de spinner om hem te laten draaien. Op de spinner staan vijf thema's:

- Surinaams eten en drinken (Denk aan roti, bakabana, pom, bami, moksi meti, Fernandez, schaafijs, saoto, saw pow, Maizena koekjes, bananenchips)
- De natuur van Suriname (Denk aan: prachtige veelkleurige vogels en kikkers, veel bos, oerwoud, grote rivieren, kaaimannen, zeeschildpadden, jaguars)
- Muziek en dans van Suriname (Denk aan Apinti trommelritmes, Inheemse dierendans, Swingende Kaseko en Kawina, gospelkoren, en aan de Surinaamse Nederlandse artiesten: Ronny Flex, Tabitha, Latifah en Jonna Fraser)
- Surinaamse feesten (Keti Koti, Divali, Suikerfeest, Kerstfeest, dag van de Inheemsen, dag van de Marrons, Chinees Nieuwjaar, Divali, Holi Pagwa, Onafhankelijkheidsdag)
- De koloniale geschiedenis van Suriname (en Nederland) In Suriname wordt Nederlands gesproken omdat Suriname ongeveer 3 eeuwen lang een kolonie van Nederland was. Op 25 november 1975 werd Suriname officieel onafhankelijk van Nederland.

SLIDE 3

Quiz: Wat is waar?

Informatie docent: welke Surinaamse woorden kennen de leerlingen al? Door 10 quizvragen testen de leerlingen hun kennis.

SLIDE 4

Tijdsduur: 1 minuut

Antwoord: B. De taal die de meeste Surinamers spreken.

Vertel: sranan betekent Suriname. Tongo (letterlijk tong) betekent taal.

SLIDE 5

Tijdsduur: 1 minuut

Antwoord: A. Weten.

Vertel: sabi spreek je uit als sabbie. Het betekent zowel weten als kunnen. De titel Sabi Suriname is een oproep om meer te weten te komen over Suriname: Ken Suriname

SLIDE 6

Tijdsduur: 1 minuut

Antwoord: A. Vriend

Vertel: mati spreek je uit als mattie en betekent vriend of maatje.

Dit Surinaamse woord is terecht gekomen in de Nederlandse (straat)taal.

3

Mati is straattaal voor

A vriend B vijand

0 antwoorden

A silhouette of a person holding a mat is shown against a green background.

SLIDE 7

Tijdsduur: 1 minuut

Antwoord: A. Surinaamse 'talking drum'.

Vertel: een apinti trommel is een pratende trommel omdat je er codes of boodschappen op kunt trommelen. Wie ze kent verstaat ze.

4

Apinti is een

A Surinaamse 'talking drum' B groot glas Parbo-bier

0 antwoorden

A silhouette of a person holding a talking drum is shown against a green background.

SLIDE 8

Tijdsduur: 1 minuut

Antwoord: B. Hoe gaat het?

Vertel: Fa = hoe. Waka = lopen.

Fawaka betekent dus letterlijk: Hoe loopt het?

Met andere woorden: Hoe gaat het?

5

Fawaka betekent

A Word wakker B Hoe gaat het?

0 antwoorden

A silhouette of a person walking is shown against a green background.

SLIDE 9

Tijdsduur: 1 minuut

Antwoord: A. Pastei met kip en gerapte tayer-knol.

Vertel: pom is een Surinaamse kippastei met tayerknol. Pom is oorspronkelijk een Joods aardappelgerecht. Omdat er in Suriname geen aardappelen waren hebben ze daar de aardappel door de tayerknol vervangen. Pom is een geliefd feestgerecht.

6 Pom is

A pastei met kip en gerapte tayer-knol B cake met cassavemeel, kokos en amandelseop

0 antwoorden

A quiz slide with a red star containing the number 6. The title is 'Pom is'. Below the title are two answer options: A 'pastei met kip en gerapte tayer-knol' and B 'cake met cassavemeel, kokos en amandelseop'. At the bottom right, it says '0 antwoorden'. The background features silhouettes of people walking.

SLIDE 10

Tijdsduur: 1 minuut

Antwoord: A. Ik ga je een pak slaag geven.

Vertel: ik ga je rammelen, wordt meestal plagerig gezegd.

7 'Ik ga je rammelen' betekent

A ik ga je een pak slaag geven B ik ga je kietelen

0 antwoorden

A quiz slide with a red star containing the number 7. The title is ''Ik ga je rammelen' betekent'. Below the title are two answer options: A 'ik ga je een pak slaag geven' and B 'ik ga je kietelen'. At the bottom right, it says '0 antwoorden'. The background features a silhouette of a person walking.

SLIDE 11

Tijdsduur: 1 minuut

Antwoord: B. Geld.

Vertel: Doekoe komt van het woord dukaat en betekent geld, ook in de Nederlandse straattaal.

8 Duku betekent (spreek uit: Doekoe)

A boseend B geld

0 antwoorden

A quiz slide with a red star containing the number 8. The title is 'Duku betekent (spreek uit: Doekoe)'. Below the title are two answer options: A 'boseend' and B 'geld'. At the bottom right, it says '0 antwoorden'. The background features silhouettes of people walking.

SLIDE 12

Tijdsduur: 1 minuut

Antwoord: A. Goed.

Vertel: bun spreek je uit als boen en komt van het Franse woord bon dat goed betekent.

9 A Bun betekent
(Spreek uit: A Boen)

A Goed B Niet goed

0 antwoorden

SLIDE 13

Tijdsduur: 1 minuut

Antwoord: B. Slapende prikbenen.

Vertel: Anansi is een spin die in veel West-Afrikaanse en Surinaamse verhalen voorkomt. In de tijd van de slavernij kwamen zijn verhalen mee met de mensen die tot slaaf warengemaakt. Ze moesten alles achterlaten, maar namen de verhalen mee. Niets menselijks is Anansi vreemd. Hij is soms slim, soms dom, eigenwijs, jaloers, heeft altijd honger, probeert iedereen te slim af te zijn en laat je benen prikken.

10 Anansi-benen

A spinnenpoten B slapende prikbenen

0 antwoorden

WIE ZIJN WIJ?

DE SABI SURINAME MATI'S

SLIDE 1

Tijdsduur: 2 minuten

Vertel: binnenkort gaan jullie naar Tropenmuseum Junior. Daar gaan jullie aan de slag met drie of vier mati's uit het Sabi Suriname team. In deze les stellen zij zich aan jullie voor. Dit doen zij met een familieweb. Jullie gaan daarna ook je eigen familieweb maken.

Informatie voor de docent: wanneer je alle audiofragmenten met de leerlingen beluistert, hoor je een grote diversiteit aan personen met Surinaamse roots. Hierdoor zullen je leerlingen de drie of vier medewerkers herkennen die ze treffen in Sabi Suriname.

SLIDE 2

Even voorstellen

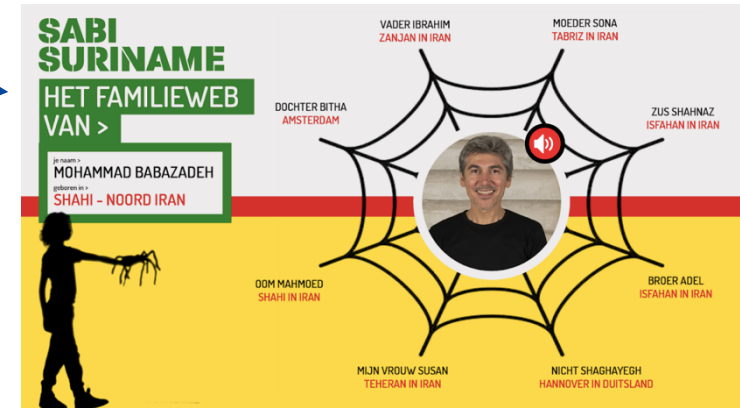
Tijdsduur: 8 minuten

Vertel: de Sabi Suriname mati's stellen zich hier voor.

Doe: klik op het portret om de foto te vergroten. **Klik** vervolgens op het geluidsicoon om het verhaal te beluisteren. Luister naar zoveel familieverhalen als jij wilt.

SLIDE 3

SLIDE 4

Familieweb

Tijdsduur: 20 minuten

Opdracht: download 'Sabi Suriname familieweb'. Druk hem in kleur of in zwart-wit af. (In zwart-wit kunnen de leerlingen het web zelf inkleuren!) In de klas vullen de leerlingen het familieweb in met wat zij zelf weten. Thuis kunnen de leerlingen het web af maken. De volgende dag nemen de leerlingen hun familieweb mee naar de klas en kunnen ze ze aan elkaar laten zien.

GETEKENDE GESCHIEDENIS

BEKIJK DIT FILMPJE !

SLIDE 1

SLIDE 2

Tijdsduur: 5 minuten

Informatie voor de docent: dit animatiefilmpje is gemaakt voor Sabi Suriname door de zandtovenaar Gert van der Vijver. Om de diversiteit van Suriname te begrijpen, is het nodig de koloniale geschiedenis te kennen. Het is een grote geschiedenis in een paar minuten. Bekijk het daarom eerst zelf. Bedenk van te voren wat jouw klas nodig heeft aan informatie vooraf. Gebruik hiervoor de extra informatie hieronder.

Tijdsduur: 10 minuten

Naar aanleiding van het gesprek vraag je aan de leerlingen wat zij hebben gezien en wat zij daarover denken. Geef de leerlingen een nummer (1 t/m 30). Klik vervolgens op de spinner. De spinner belandt op een nummer dat correspondeert met één van de leerlingen. Voorbeeldvragen voor de leerlingen zijn:

- Wie woonden er in Suriname toen de Nederlanders in Suriname kwamen?
- Waarom kwamen de Nederlanders?
- Waarom voeren de boten in een driehoek: Van Nederland naar Afrika naar Suriname en dan weer naar Nederland?
- Wat hadden ze in hun boten als ze uit Afrika naar Suriname voeren?
- Wat hadden ze in hun boten als ze uit Suriname naar Nederland voeren?
- Wie deden het zware plantagewerk?
- Wat betekent Keti Koti?
- Uit welke landen kwamen de mensen die na de afschaffing van slavernij het zware plantage werk deden?
- Waarom spreken ze Nederlands in Suriname?

Extra informatie voor de leerkracht:*Wat en waarom van dit filmpje.*

In Nederland wonen inmiddels al ruim drie generaties met Surinaamse roots die mede de Nederlandse samenleving vormgeven. In Suriname, dit tropische land aan de andere kant van de oceaan, woont een cultureel zeer diverse bevolking met wortels in vier continenten en er wordt Nederlands gesproken in Suriname. Dit heeft alles te maken met de koloniale geschiedenis van Suriname en Nederland.

In dit animatiefilmpje van 5 minuten wordt in grote lijnen in zand deze geschiedenis getekend. Van de inheemsen, de eerste bewoners van Suriname, naar de Europeanen die rijk aan Suriname wilden worden. Van West-Afrika waar ze mensen kochten en verscheepten naar Suriname om daar tot slaaf gemaakt op de plantages te werken tot de afschaffing van de slavernij in 1863 (Keti Koti, de 'ketenen gebroken', heet de jaarlijkse herdenking en viering op 1 juli).

Na de afschaffing van de slavernij werden contractarbeiders gehaald uit India, China en Indonesië. Bijna iedereen bleef en kreeg kinderen en kinderen en kinderen. Ieder van hen draagt sporen van dit verleden in zich.

Woorden doen ertoe

Er zijn woorden die veel gebruikt worden, maar aan verandering toe zijn. Omdat ze mensen pijn doen of omdat ze een verkeerd beeld geven. Het is goed om over het gebruik van zulke woorden na te denken.

Slaaf

Het woord 'slaaf' wordt gebruikt voor een persoon die het eigendom is van een ander. Dat is nooit de keuze van de tot slaaf gemaakte persoon geweest. Om zijn of haar menselijkheid te benadrukken raden we aan om het woord 'tot slaaf gemaakte' of 'mensen in slavernij' te gebruiken. Of ze 'mens' te noemen. Ook bijvoorbeeld mensenhandel i.p.v. slavenhandel. Het dient het doel dat je je voortdurend realiseert dat het over mensen gaat, mensen zoals jij en ik.

Indiaan

De eerste bewoners van Suriname bestonden uit verschillende groepen met een eigen naam, taal en cultuur. Columbus kwam aan land in Zuid-Amerika maar dacht dat het Indië was en noemde de inwoners Indios, Indianen. Omdat dat niet klopt, noemen we de eerste bewoners inheemsen i.p.v. indianen. En als we weten om welke groep het gaat noemen we ze bij hun eigen groepsnaam. In Suriname b.v. Wayana, Karaiben, Trio, Lokono.

Stam

Waarom noemen we bevolkingsgroepen in Afrika vaak stam en bevolkingsgroepen in Europa niet? Het woord 'stam' heeft de negatieve bijklank van primitief, wild, simpel. Probeer het woord te vermijden. Vaak is volk of land een prima alternatief.

WAT KWAM MEE?

SLIDE 1

Tijdsduur: 1 minuut

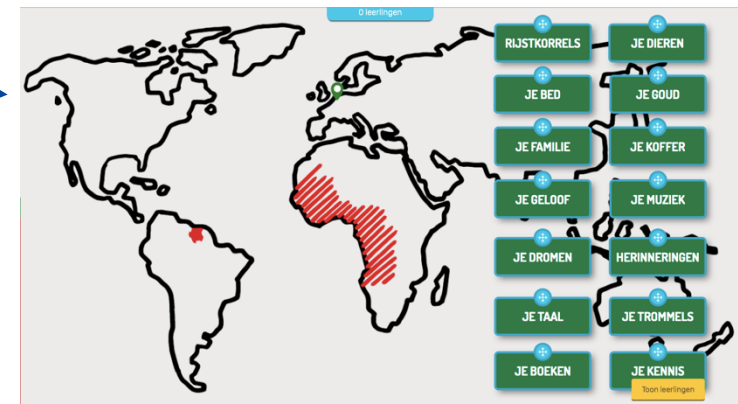
Vertel: wat konden de tot slaaf gemaakte Afrikanen mee nemen naar Suriname? In deze les gaan we hierover nadenken aan de hand van een sleepvraag. Sleep hetgeen dat de tot slaaf gemaakte Afrikanen wel konden meenemen naar Suriname. Sleep de dingen die ze niet mee konden nemen naar Afrika.

SLIDE 2

Tijdsduur: 9 minuten

Doe: sleep de dingen die de tot slaaf gemaakte Afrikanen niet mee konden nemen naar Afrika.

DIERBARE DINGEN

SPREKENDE FAMILIEDINGEN

SLIDE 1

SLIDE 2

Tijdsduur: 5 minuten

Vertel: dit zijn de familieverhalen bij voorwerpen van de Sabi Suriname mati's.

Doe: klik op de afbeelding van de medewerker wiens verhaal je wil beluisteren. **Klik** vervolgens op het bijbehorende geluidssymbool. Beluister zoveel mogelijk fragmenten. Dit zorgt voor herkenning in het museum! Kijk vervolgens met de sleepvraag of de leerlingen nog weten welk ding bij welke medewerker hoort.

SLIDE 3

Tijdsduur: 5 minuten

Doel: sleep de Sabi Suriname medewerker naar het juiste object.

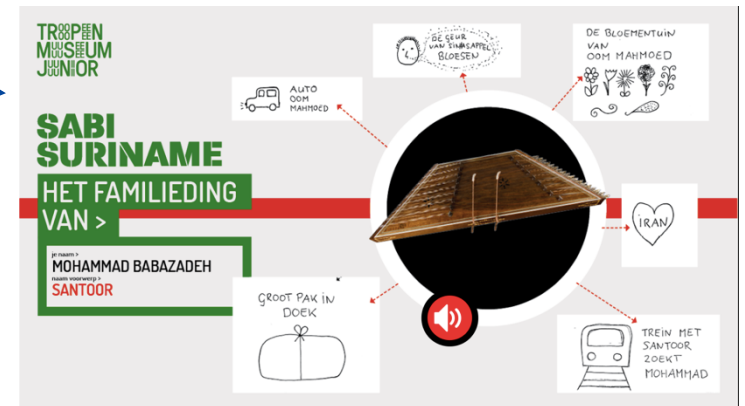
SLIDE 4

Jouw dierbare familieding

Tijdsduur: 15 minuten

Vertel: zojuist hebben de Sabi Suriname mati's een verhaal verteld over hun belangrijke familiedingen. Nu is het de opdracht aan de leerlingen om iets te vertellen over hun dierbare familieding! Mohammad, de teamcaptain van de Sabi Suriname mati's laat zien wat hij ervan gemaakt heeft. Als voorbeeld.

- Vraag aan een vader, moeder, opa, oma, (oud)tante of (oud)oom naar een voorwerp dat iets vertelt over jullie familiegeschiedenis. Het kan een klein of onopvallend voorwerp zijn, maar het moet wel een belangrijk verhaal hebben. Als je later het voorwerp erft, weet je welk verhaal erbij hoort voor jouw eigen Wereld achter de Dingen.
- Maak een foto of tekening van het voorwerp. Plak deze in het web.

SLIDE 5

Differentiatie:

- *Middenbouw*: van wie is het ding dat jij hebt gekozen? Interview diegene: wat is het verhaal achter het voorwerp? Waarom is het belangrijk? Schrijf (in steekwoorden) het verhaal van het ding om de afbeelding heen of maak een tekening van het verhaal. Voor middenbouw-leerlingen zijn de vellen met de foto of tekening en de steekwoorden de presentatie. Zie hieronder het bestand 'Sabi Suriname familieding'. Kies voor kleur of zwart-wit.
- *Bovenbouw*: de leerlingen maken een presentatie over het eigen gekozen voorwerp. De presentatievorm van hun voorwerp en het verhaal van het voorwerp is vrij: PowerPoint, vlog, Instapost, Prezi, gewoon vertellen, met het echte voorwerp, een foto of tekening. Uiteraard kunnen de leerlingen gebruik maken van het bestand 'Sabi Suriname familieding', als houvast voor hun presentatie.

